

Inlandsvägen genom Röstånga

Föreningens eminente sekreterare Gunnar Andersson åthutar mig var gång jag öppnar munnen och säger 108:an att jag skall komma med beläggen för denna dragning av vägen mellan Trelleborg i söder och en bit in i Småland i norr. Jag har valt att ta vattendelaren mellan Östersjön och Västerhavet som den troligaste vägen upp till nuvarande Mellansverige. Varför vara blöt om fötterna när man kan gå torrskodd?

Dock får jag börja min historia i en annan ände. Fram till mitten av 1930-talet visste man inte så mycket om det tidiga vägnätet och orterna i Skåne. Kanske man kände till förhållandena från 1000-talet och framåt men tiden innan var inte dokumenterad. I början av 30-talet skickade sockerbolaget ut en kemist för att leta efter de fosforrikaste områdena i Skåne. I ett område söder om Lund fann han oerhört höga halter av fosfor i marken. Det var också där som betorna växte bäst i hela Skåne. Med fosfor i marken är det litet speciellt. Fosfor har nämligen kommit dit på bara ett sätt. Med hjälp av folk och få. Prova under Din gamla gödselstack, ska Du se.

Redan på 40-talet hade arkeologerna skaffat sig en så bra bild av området runt Stora Uppåkra att man tidigt förstod att staden Uppåkra mellan ungefär Kristi födelse och år 1000 var kanske den största staden i Norden. Det som finns kvar idag är flera meter djupa kulturlager i vilka arkeologer sommarna igenom är flitiga. Fynden finns numera i Lunds Universitets arkeologiska museum och just nu planeras en stor utställningshall för att exponera det insamlade materialet.

Tack vare Marja Erikson känner man vägen från Trelleborg över Stora Uppåkra till Lund, den s.k. Inlandsvägen väldigt väl. Marja Erikson gick tillväga på så sätt att samtliga sockenkartor från området gavs samma skala och sammanlades kartbild för kartbild och sedan kunde hon rita ut hela vägen. Mitt belägg för denna del av Inlandsvägen är hennes artikel "En väg till Uppåkra" som finns i Uppåkra – Centrum i analys och rapport. Googla på den Du!

Nu skall vi ut ur Lund också. Och börjar med att ställa oss på Stora Södergatan alldeles utanför Stäket, restaurangen. Går vi sedan norr ut och stannar där Kattesund kom-

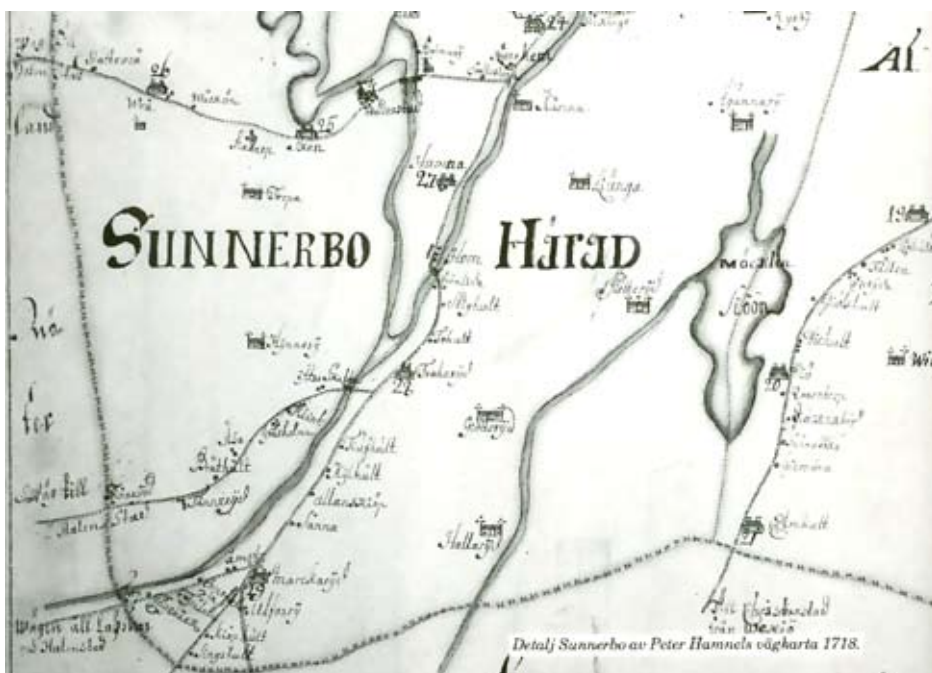
mer ut mot Södergatan ser vi framför oss ett stort Y-torg. Det enorma huset i rött tegel rakt fram ligger i dag där till höger Gethingevägen och till vänster Kävlingevägen började under Lunds första tid för 1000 år sedan. Gatudragningarna innebar att Lund hade 5 stadsportar. Detta var naturligtvis ekonomiskt och porten med sin tull drogs in under tidig medeltid. Fortsätter vi Kyrkoga-

Utsnitt ur generalstabskartan ca 1860.

tan, Bredgatan och Kävlingevägen är man på Inlandsvägen. Genom Vallkärra, Lackalänga över Kävlingeån och genom Kävlinge delar faktiskt Inlandsvägen sträckning med Väst-kustvägen. De delade på sig ungefär där rondellen nordväst om Kävlinge finns idag. Se kartbild.

Marja Erikson uttrycker detta på följande sätt. "Uppfattningen att en förhistorisk väg passerat Uppåkra har länge funnits. Idén om

Utsnitt ur Peter Hamnells vägkarta 1718 hämtat från Kronobergsboken 1992/93.

denna västskånska huvudväg presenterades första gången år 1963 av Per Edvin Sköld. Vägen skall ha utgått från Söderslätt, i trakten av Trelleborg, passerat genom Uppåkra, förbi platsen för Lund och norrut längs Skånes västkust." Man kan inte spekulera i vilka tankar folk har haft och inte har haft. Däremot vill jag peka på ett väldigt viktigt vägskäl. Det är vägskälet vid hållplatsen Tuvan på kartan. Hållplatsen Tuvan låg på järnvägen Barsebäck - Kävlinge - Sjöbo. Det är här som den uråldriga och kortaste vägen mellan Kävlinge och Markaryd gick. Det var i Kävlinge som man tvingades välja vilken väg man skulle ta. Man var tvingad att välja omsorgsfullt eftersom barriärerna var så besvärliga. Men varför skulle man till Markaryd?

Svaret på den frågan är enkelt. Det är den bästa och kortaste vägen till de centrala delarna av Västergötland, Östergötland och de centrala delarna av Mälardalen. Dessa rika bygder lockade naturligtvis. Markaryd ligger vid Lagankröken, där Lagan byter riktning från att gå norr - söder till rakt västlig riktning och ut i havet väster om Laholm. Varför ligger Laholm så långt in i landet? Kom man från Trelleborg, Uppåkra, Lund och ställde frågor om bästa och kortaste vägen var svaret att efter Kävlinge tar man lämpligen vägen över Södervidinge, Norrvidinge, Marieholm, Bialitt, Ask och Röstånga.

I Röstånga fick man välja igen. Vilket övergångsställe över Rönneå skulle man välja? Kom man från Centraleuropa hade man redan i Lackalänga lärt sig att de skånska åarna

inte var att leka med. Mellan Osbyholm och Stockamöllan gick det egentligen inte att ta sig fram före år 1850 och väster om forsarna vid Klippan var det inte heller lätt. Dessutom var Söderåsen en besvärlig barriär. Valet var säkerligen olika vid olika tider. Stockamöllan, Djupadal, Forestad, Spången, Herrevad, valet blev nog efter vad ortsborna i Röstånga angav vara det lämpligaste. I äldsta tider förmodligen Forestad eftersom namnet kommer av forndanskans forth, som betyder vadställe. Dessutom verkar sock-

Exemplar redondo vlsq	
Viborch.	
Louden	.iiii.
Madkerod	.viii.
Zencopinghe	.viii.
Mulula	
Wunfugo	.viii.
Exemplar sine lucua	
Groune	.ii.
Wasteu	.x.
Steunghen	.i.
Stochulen	.xv.
Sudroping	.viii.
Worebro	.xxiii.
Aros	.xxiii.
Staelberch	.iiii.
Dalen	.iiii.
Hobo	.xxx.
Exemplar bappen	
Siborch	.xvi.
Exemplar .c. lxxv. l.	

Utsnitt ur Brüggeitinerariet i handskrift år 1500 vid Universitetsbiblioteket i Gent, hämtat från Kronobergsboken 1992/1993.

engränserna mellan Riseberga och Färingtofta vara dragna på ett sådant sätt att Norra Åsbo tingsrätt verkar ha beslutat att socknarna skulle gemensamt sköta överfarterna oavsett om det var vadställe, färnga eller bro. Efter att dåtidens vandrare passerat Rönneå fanns ett stort antal vägar i nordsydlig riktning till i första hand Åsljunga - Markaryd, se fig.3 och då också för fortsättningen till Jönköping - Visingsö. För den senare vägden se Brüsselitinerariet i handskrift från år 1500, se bild. Man kan också se avsnitten om Lagastigen i Carls Fries Gammalsverige.

Det känns väldigt tilltalande att veta att Människorna som levde i Röstånga mellan år 500 före vår tideräkning till år 1000 efter gick till Uppåkra när de skulle gå till sta'n. Nu skall jag bli en mera introvert typ och ägna mer

tid åt vägen mellan Kolema och Anderstorp samt åt balkbroarna i Röstångabygden.

Källor:

Referens 1. Marja Erikson Enväg till Uppåkra i Uppåkra - Centrum i analys och rapport.

Övriga referenser:

Carl Fries: Gammalsverige. Från Lagastigen till Hälsningskogen. 1965, Italien 1986.

Kronobergsboken 1992/1993/ om Sunnerbo, det härad i Småland som ligger närmast

Norra Åsbo härad i Skåne. Växiö 1993.

Sira Hustvedt: Den skakande kvinnan eller historien om mina nerver. Stockholm 2010. Framförallt sidorna 107 - 110.

Sven Ockborn